

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

≡ I z p i t n a p o l a 1 ≡

Šolski esej (700–1000 besed)

Sreda, 25. avgust 2010 / 150 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z izhodiščnim besedilom za razlagalni/interpretativni esej je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje navodila za razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej. Eseg naj obsega od 700 do 1000 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 50.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljiv esej bo ocenjen z nič (0) točkami. Osnutek eseja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

V preglednici zaznamujte izbrani esej z "x".

Razpravljalni esej	Razlagalni/interpretativni esej

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Priloga k izpitni poli 1 (M102-103-1-1)

Andreï Makine: Francoski testament (odlomek)

Andreï Makine: Francoski testament. Maribor: Litera, 2009. 65–68

Zakaj sem mu tistega dne povedal prav tisto zgodbo, in ne katere druge? Nedvomno je za to obstajal nek razlog, kakšen vzvod v pogovoru, ki me je navedel k tej temi ... Šlo je dejansko za zelo skrajšan povzetek neke Hugojeve pesmi, ki mi jo je Charlotte povedala že pred davnim časom in se nisem več spomnil niti njenega naslova ... Nekje v bližini podrtih barikad, v srcu uporniškega Pariza, kjer so imele ulice nenavadno sposobnost, da so se v trenutku spremenile v okope, so vojaki streljali upornike. Rutinske, brutalne, neusmiljene usmrtitve. Moški so se postavili s hrbtom proti zidu, se za trenutek zazrli v cevi pušk, ki so bile uperjene v njihove prsi, nato pa dvignili pogled proti počasnemu drsenju oblakov na nebu. Nato so padli. Njihovi tovariši so jim sledili ... Med njimi je bil neke vrste pobalin, Gavroche, star toliko, da bi moral vzbuditi usmiljenje. Žal ne! Častnik mu je ukazal, naj se postavi v usodno čakalno vrsto, fantič je imel enako pravico do smrti kot odrasli. »Tudi tebe bomo ustrelili!« je zanergal ta poveljujoči krvnik. Trenutek preden bi moral pred zid, pa je otrok stekel k častniku in ga zaprosil: »Mi dovolite, da nesem materi to uro? Par korakov od tod živi, blizu vodnjaka. Vrnil se bom, prisežem!« Ta otroška prebrisanost se je dotaknila celo src podivjane soldateske. Zakrohotali so se, saj se je zvijača zdela resnično preveč naivna. Častnik se je bučno smejal in rekel: »Pojdi, teci. Reši se, mali ničvrednež!« In še naprej so se smejali in nabijali puške. Nenadoma pa so povsem obmolknili. Fantič se je spet pojavil, postavil se je k zidu poleg odraslih in vzkliknil: »Sem že tu!«

Med pripovedovanjem je bilo videti, kot da me Paška komaj posluša. Negiben se je sklanjal proti ognju. Obraz mu je zakrival spuščeni ščitnik njegove velike krznene kučme. Ko pa sem prišel do zadnjega prizora – fantič se vrne bledega in resnega obraza in obstane pred vojaki – da, ko sem izgovoril njegove zadnje besede: »Sem že tu!« je Paška vzdrhtel, se vzravnaval ... in zgodilo se je nekaj neverjetnega. Prestopil je rob barke in bos zakorakal v sneg. Slišal sem neke vrste pridušeno ječanje, ki ga je vlažen veter hitro raznašal nad belo ravnico.

Naredil je nekaj korakov in nato obstal, do kolen ugreznjen v snežni zamet. Od presenečenja sem nekaj hipov ostal negiben in z barke gledal tega velikega fanta, oblečenega v razvlečen pulover, ki ga je veter napihoval kot kratko volneno obleko. Naušniki njegove kučme so se rahlo pozibavali v mrzlem pišu. Njegove noge, pogreznjene v sneg, so me prevzele. Ničesar več nisem razumel, skočil sem čez rob in stopil za njim. Ko je zaslišal škripanje mojih korakov, se je nenadoma obrnil. Njegov obraz je bil spačen v boleč izraz. Plameni najinega ognja so se zrcalili v njegovih očeh z neobičajno vlažnostjo. Hitro si je z rokavom obrisal te odseve. »Ah, ta dim!« je zamrmral in utripal s trepalnicami. Ne da bi me pogledal, se je vrnil na barko.

In tam me je, ko je prezeble noge nastavljal žerjavici, vprašal z jezno vztrajnostjo:

- In potem? So ga ubili, tega fanta, je tako?

Znašel sem se v zadregi, in ker v spominu nisem izbrskal nobenega pojasnila, sem neodločno zajeceljal:

- No ... pravzaprav ne vem točno ...

- Kako ne veš? Si si torej vse izmislil?
- Ne, ampak, veš, v pesmi ...
- Briga me pesem! V resničnem življenju, so ga ubili ali ne?

Pogled, ki ga je uprl vame nad plameni, je žarel z odsevom norosti. Njegov glas je bil obenem oster in moledujoč. Zavzdihnil sem, kot bi hotel Hugoja prositi za odpuščanje, in v hipu odvrnil:

- Ne, niso ga ustrelili. Tam je bil nek stari narednik, ki se je spomnil svojega sina, ki je ostal doma na vasi. In ta je zaklical: »Kdor se dotakne tega fanta, bo imel opraviti z mano!« In častnik ga je moral izpustiti ...

Paška je povetil glavo in z vejo podrezal v žerjavico, da je potegnil ven ribo, obdano z ilovico. V tišini sva razbila skorjo iz žgane gline, ki se je odlučila z luskami vred, in jedla nežno in žgoče meso, ki sva ga posipala z grobo soljo.

Molčala sva tudi, ko sva se zvečer vračala v mesto. Še vedno sem bil pod vtisom čarovnije, ki se je dogodila. Čudeža, ki mi je razkril vsemogočnost pesniškega jezika. Slutil sem, da ni šlo niti za besedne spretnosti niti za učeno kombinacijo besed. Ne! Kajti Hugojeve besede so bile najprej popačene skozi Charlottino davno pripoved, nato pa še z mojim povzetkom. Torej dvakrat izdane ... Pa vendar je odmev te pravzaprav tako preproste zgodbe, pripovedovane tisoče kilometrov od kraja, kjer je nastala, uspel izvabiti solze mlademu barbaru in ga pognati golega v sneg! Na skrivaj sem bil ponosen, da sem uspel pričarati vsaj iskrico tega bleska, ki ga je izžarevala Charlottina domovina.

Obenem pa mi je tistega večera tudi postalo jasno, da tisto, kar moram iskati pri branju, niso anekdote. In tudi ne lično urejene besede. Šlo je za nekaj veliko globljega in obenem bolj spontanega: za prodorno harmonijo vidnega, ki s pesnikovo pripovedjo postane večna. Ne da bi jo znal poimenovati, je bilo zdaj to tisto, čemur sem sledil od knjige do knjige. Kasneje sem izvedel tudi za njeno ime: Slog. In nikdar nisem pod tem imenom sprejel praznih poigravanj žonglerjev z besedami. Kajti pred očmi so se mi prikazale pomodrele Paškove noge, pogreznjene v snežni zamet na bregovih Volge, in vlažni odsev plamenov v njegovih očeh ... Da, bolj je bil pretresen nad usodo upornega fantiča kot nad dejstvom, da je sam le uro prej za las ušel utopitvi!

Ko sva se razšla na križišču v predmestju, kjer je stanoval, mi je Paška pomolil moj del rib: nekaj dolgih glinenih oklepov. Potem me je osorno, izmikajoč se mojemu pogledu, vprašal:

- Tista pesem o ustreljenih, kje jo pa lahko dobim?
- Jutri ti jo bom prinesel v šolo, moram jo imeti nekje doma, prepisano ...

To sem rekel v eni sapi in s težavo prikrikl svoje veselje. To je bil najsrečnejši dan moje mladosti.

RAZPRAVLJALNI ESEJ

ŽIVLJENJSKI PEČAT

Na življenje Bubija v *Prišlekih* in Aljoše v *Francoskem testamentu* močno vplivata mati in babica. Obe predstavite in ju primerjajte. Bi znali ugotoviti, katere njune osebnostne lastnosti fanta najbolj opazita? Ponazorite jih z enim dogodkom iz vsakega romana. Katera izmed njiju bolj zaznamuje življenje odraščajočega fanta in zakaj? Kaj vas je v življenju obeh fantov najbolj presenetilo in zakaj?

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Andrej Makine: Francoski testament (odlomek)

Andrej Makine: Francoski testament. Maribor: Litera, 2009. 65–68

Osrednji dogodek v odlomku vpliva na obe literarni osebi. Povzemite ga in razložite, kako ga obe doživita. Predstavite slogovne prvine, s pomočjo katerih je izraženo njuno razpoloženje. Kako pa ste ta dogodek doživeli vi? Poskušajte pojasniti, zakaj ga je pripovedovalec imenoval »čudež, ki mi je razkril vsemogočnost pesniškega jezika«, in ga označil za najsrečnejši dan njegove mladosti. Ali bi znali pojasniti pomen odlomka za celotni roman?

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

Prazna stran

